

OSNUTEK

Smernice za uporabo člena 16 Zakona št. 206/2023 – Določbe o javnem naročanju kakovostnega blaga za javne uprave**1. Namen in področje uporabe**

Člen 16 Zakona št. 206 z dne 27. decembra 2023 – *Določbe o javnem naročanju kakovostnega blaga za javne uprave* – vsebuje določbe za izboljšanje in zaščito kakovosti italijanskih in evropskih izdelkov, vključno z vidiki trajnostnosti, ter za spodbujanje učinkovitega sodelovanja mikro, malih in srednjih podjetij, vključno z lokalnimi, v postopkih javnega naročanja.

V zgoraj navedeni določbi je torej za namene teh smernic ter njihovega cilja in področja uporabe naveden namen, ki so **izboljšanje in zaščita kakovosti italijanskih in evropskih izdelkov** ter spodbujanje sodelovanja **mikro, malih in srednjih podjetij, vključno z lokalnimi podjetji**, v ustreznih postopkih javnega naročanja, kot je določeno v skladu z Ministrskim odlokom z dne 18. aprila 2005 Ministrstva za proizvodne dejavnosti o prilagoditvi meril za opredelitev malih in srednjih podjetij pravilom Skupnosti, ki je objavljen v Uradnem listu št. 238 z dne 12. oktobra 2005, kakor je bil nazadnje spremenjen z Direktivo (EU) 2023/2775, ki jo je Evropska komisija izdala 17. oktobra 2023 in objavila v Uradnem listu Evropske unije 21. decembra 2023.

Te smernice se uporabljajo za postopke, ki jih sprožijo naročniki iz člena 1(a) Priloge I. 1 (*Opredelitve subjektov, pogodb, postopkov in instrumentov*, nekdanji člen 13(6) Zakonodajnega odloka št. 36 z dne 31. marca 2023) v zvezi z dobavo izdelkov.

2. Sklicevanja na kontekst regulativnega okvira

Odstavek 1 navedenega člena 16 se v delu, v katerem določa, da se v teh smernicah navedejo merila za merjenje ravni kakovosti izdelkov, vključno z vidiki, povezanimi s trajnostnostjo, ki jih bodo javni naročniki ocenili tudi na podlagi izpolnjevanja okoljskih, socialnih in delovnih obveznosti, med drugim zlasti in izrecno nanaša na Prilogo X k Direktivi 2014/24/EU, tudi ob upoštevanju določb člena 57(2) Zakonodajnega odloka št. 36/2023 o določitvi zakonika o javnem naročanju (v nadaljnjem besedilu: Zakonik).

Natančneje določa, da javni naročniki in subjekti, ki podeljujejo koncesije, prispevajo k doseganju okoljskih ciljev, določenih v akcijskem načrtu za okoljsko trajnostnost porabe v sektorju javne uprave, in sicer z vključitvijo vsaj tehničnih specifikacij in pogodbenih klavzul, ki jih vsebujejo minimalna okoljska merila (MEC), v projektno in razpisno dokumentacijo, kot je določeno z odlokom Ministrstva za okolje in energetsko varnost.

V zvezi z dejanskim sodelovanjem mikro, malih in srednjih podjetij, vključno z lokalnimi, v razpisnih postopkih se je treba vsekakor sklicevati na besedilo člena 58 Zakonika, v skladu s katerim so naročila razdeljena na funkcionalne, izvedbene ali količinske sklope v skladu s kategorijami ali specializacijami na področju gradenj, storitev in blaga: v obvestilu o javnem naročilu naročniki utemeljijo, zakaj naročilo ni bilo razdeljeno na sklope ob upoštevanju evropskih načel o spodbujanju enakih konkurenčnih pogojev za mala in

srednja podjetja. Poleg tega je treba v primeru razdelitve na sklope ustrezno vrednost prilagoditi, da se zagotovi dejanska možnost sodelovanja mikro, malih in srednjih podjetij; organi javnega naročanja brez poseganja v prepoved umetnega združevanja v sklope v istem aktu navedejo merila glede kakovosti in količine, ki so bila dejansko upoštevana pri razdelitvi v sklope.

Naročnik lahko v skladu z določbami člena 16(2) med merili za ocenjevanje ekonomsko najugodnejše ponudbe iz člena 108(4) Zakonika za vsak izdelek, ki sestavlja ponudbo, upošteva raven skladnosti s parametri kakovosti iz teh smernic.

Navedena določba določa, da se v razpisni dokumentaciji določijo merila za oddajo naročila, ki ustrezajo naravi, predmetu in značilnostim naročila. V istem odstavku je zlasti določeno, da se ekonomsko najugodnejša ponudba, opredeljena na podlagi najboljšega razmerja med kakovostjo in ceno, oceni na podlagi objektivnih meril, kot so kakovostni, okoljski ali socialni vidiki, povezani s predmetom naročila. Prav tako je določeno, da javni naročnik za učinkovito opredelitev najboljšega razmerja med kakovostjo in ceno ovrednoti kakovostne elemente ponudbe in opredeli merila za zagotovitev učinkovite konkurenčne primerjave tehničnih profilov. Za javna naročila blaga in storitev IT so določene posebne določbe.

3. Splošna načela in smernice

Javni naročniki v postopkih javnega naročanja, ki zadevajo blago, tudi pri uporabi že veljavnih pravil, za katera so v skladu z navedenim potrebne posebne sektorske zahteve, zagotovijo izboljšanje kakovosti, ki v širšem smislu zajema okoljsko in socialno trajnostnost izdelkov, tako italijanskih kot evropskih, in sicer z zagotavljanjem zahtev in dodatnih točk; hkrati na enak način v istih postopkih zagotovijo sodelovanje mikro, malim in srednjim podjetjem ter lokalnim podjetjem, kar se razume kot vpliv v smislu okoljske trajnostnosti: na primer pri izvajanju dejavnosti, povezanih z dobavo (prevoz, začetek obratovanja/v uporabi, nastajanje odpadkov, morebitni postopki ponovne uporabe in recikliranja itd.); poleg tega bodo dodatne točke zagotovljene za kakovost izdelka v smislu socialne trajnostnosti z vidika delovnih razmerij in enakih možnosti – na primer najvišja ali najnižja raven praks, s katerimi se zagotavljajo enake možnosti in delovni pogoji ali zaposlovanje mladih, prav tako dosežena v prejšnjih postopkih dodeljevanja – ali kakovostnih lastnosti (možna prostovoljna oznaka kakovosti in izvora/sledljivosti).

Javni naročnik bo v ta namen najprej opredelil posebne potrebe in namen nabave izdelkov, nato pa izvedel oceno doslednosti in ustreznosti meril in parametrov za merjenje kakovosti izdelkov, kot je določeno v teh smernicah, ob upoštevanju opredeljenih namenov.

V tretji fazi bo ocenil sorazmernost vrste ali ravni posameznih meril in parametrov za merjenje kakovosti glede na cilj, vrsto in namen postopka za oddajo.

V obvestilu o javnem naročilu ali obvestilu o postopku in v razpisni dokumentaciji na splošno je treba merila in parametre – že v obvestilu ali katerem koli drugem aktu o začetku postopka oddaje naročila – nujno navesti čim podrobneje in natančneje ter na enako jasn in analitičen način opredeliti kakovostne ravni, ki jim ustrezajo predvidene ocene, s čimer se ponudnikom omogoči predložitev informirane ponudbe, razpisni komisiji pa ocena ponudbe v skladu s cilji naročnika.

V zakonu o javnem naročanju je treba predvideti tudi potrebo po predložitvi ustrezne dokumentacije, ki potrjuje posebne načine, na katere nameravajo udeleženci razpisa

izpolnjevati obveznosti, določene v seznamu mednarodnih socialnih in okoljskih konvencij iz Priloge X k Direktivi 2014/24/EU.

Javni naročniki lahko v razpisno dokumentacijo vključijo rok, do katerega mora izbrani ponudnik predložiti tehnično poročilo, v katerem navede ukrepe, ki jih namerava izvajati za okoljske namene in za spodbujanje učinkovitega sodelovanja lokalnih mikro, malih in srednjih podjetij. Ti ukrepi se lahko nanašajo na optimizacijo logistike za zmanjšanje vplivov prometa na okolje, tudi s sklicevanjem na informacije, ki jih je mogoče najti vzdolž dobavnih verig.

4. Merila za merjenje ravni kakovosti izdelkov in njihove proizvodnje

Pri ocenjevanju ponudb med javnim razpisom se lahko s posebnim poudarkom na izboljšanju kakovostnih elementov ponudbe kot možna merila za oddajo upošteva naslednje: certifikat podjetja v skladu s tehničnim standardom ISO 9001:2015, mednarodnim standardom, ki ga je v Italiji sprejel UNI, tj. nacionalni organ za standardizacijo, v katerem so določene standardne zahteve za sistem vodenja kakovosti in ki se lahko uporablja za vse organizacije, velike ali majhne, ne glede na področje dejavnosti. V zvezi s kakovostnimi vidiki, vključno z organizacijsko strukturo podjetja, ta standard kaže na poslovni pristop, namenjen stalnemu izboljševanju, tako na področju proizvodnje kot tudi v smislu dobrega počutja na delovnem mestu. Organizacije s sistemom vodenja kakovosti, certificiranim s standardom UNI EN ISO 9001:2015, izkazujejo svojo zavezanost večji organizacijski učinkovitosti z natančno opredelitvijo ciljev in njihovim pregledom, ko so doseženi. Za merjenje ravni kakovosti izdelkov, tudi v zvezi z lastnostmi delovanja ter okoljskimi in varnostnimi lastnostmi, je primerno zahtevati dokumentarna dokazila, na podlagi katerih se preveri skladnost s predpisi ali evropskimi direktivami, pomembnimi za namestitve oznake CE, iz Uredbe (EU) 2019/1020 *Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o nadzoru trga in skladnosti proizvodov ter spremembi Direktive 2004/42/ES in uredb (ES) št. 765/2008 in (EU) št. 305/2011.*

Kot merilo za oddajo se lahko šteje tudi skladnost s tehničnim standardom ISO 45001:2018 o varnosti in zdravju pri delu.

Javni naročnik lahko pri preverjanju zgoraj navedenih zahtev zahteva preverjanje, ki ga opravi organ za ugotavljanje skladnosti iz Uredbe (ES) št. 765/2008.

Če izdelki, ki so predmet ponudbe, niso predmet posebnih usklajenih standardov ali ne spadajo na področje uporabe zgoraj navedene uredbe, morajo izpolnjevati zahteve Zakonodajnega odloka št. 206/2005 (zakonika o varstvu potrošnikov), ki je, čeprav ne določa rednega nameščanja oznake CE, strog glede varnosti proizvodov in minimalnih informacij, ki so mu priložene, da se omogoči enostavno sledenje dobavnim in proizvodnim verigam.

Raven kakovosti blaga se lahko meri tudi s konceptom bližine, ki se razume kot morebitna zahteva za oddajo, ob upoštevanju vpliva na okolje zaradi izvajanja vseh tistih dejavnosti, povezanih z blagom, ki je predmet ponudbe (prevoz do javnega naročnika in od njega, začetek obratovanja blaga/blago v uporabi, proizvodnja odpadkov, zamenjava in zbiranje rabljenih izdelkov, vsi postopki ponovne uporabe in recikliranja itd.), s posebnim poudarkom na zmanjšanju ravni emisij CO₂.

Pri ocenjevanju ekonomsko najugodnejše ponudbe lahko javni naročnik v okviru merila zahteve za oddajo dodeli točke podjetjem, ki so v fazi prijave interesa predložila analizo

vplivov na okolje, vključno z dejansko porabo energije v vseh fazah dobave (prevoz do javnega naročnika in od njega, začetek obratovanja blaga/blago v uporabi, proizvodnja odpadkov, zamenjava in zbiranje rabljenih izdelkov, vsi postopki ponovne uporabe in recikliranja itd.).

Javni naročnik bo ocenil morebitni bonus za tista podjetja, ki so uspešnejša, zlasti v zvezi z zmanjšanjem ravni emisij CO₂.

Zahteva za oddajo pri oddaji javnega naročila za zagotavljanje del in storitev je lahko tako certificiranje v skladu s tehničnim standardom ISO 14001:2015 kot registracija v sistemu EMAS (kratica za sistem za okoljsko ravnanje in presojo), ki se ju lahko držijo podjetja, ki želijo oceniti in izboljšati svojo okoljsko uspešnost, v skladu z določbami Uredbe (ES) št. 1221/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, znane tudi kot EMAS III, katere cilj je izboljšati okoljske vidike organizacij s skladnostjo z veljavno okoljsko zakonodajo in stalnim izboljševanjem okoljske uspešnosti.

Ti standardi poudarjajo upoštevanje življenjskega kroga pri certificiranju sistema vodenja, ob upoštevanju gospodarskih, okoljskih in družbenih posledic izdelka ali proizvodnega procesa v njegovem celotnem življenjskem krogu, ter dokazujejo zavezanost certificiranih podjetij varstvu okolja in stalnemu izboljševanju njihove okoljske uspešnosti.

Opozoriti je treba na to, da je zaželeno nagraditi pridobitev certifikata UNI CEI EN ISO 50001, ki se nanaša na sistem upravljanja z energijo in s tem na morebitno zmanjšanje porabe energije v proizvodnih procesih.

Zgoraj navedeno je tudi v skladu s celovitim nacionalnim energetske in podnebnim načrtom do leta 2030 v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018, kot je določeno v Zakonodajnem odloku št. 77 z dne 31. maja 2021 *Upravljanje nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost ter začetni ukrepi za okrepitev upravnih struktur ter pospešitev in racionalizacijo postopkov*.

5. Merila za merjenje ravni kakovosti izdelkov v smislu trajnostnosti

V zvezi z ocenjevanjem ponudb med postopkom javnega razpisa je za namene okoljske in socialne trajnostnosti odločilno, da se med merila za oddajo vključijo ustrezna minimalna okoljska merila, ki temeljijo na dobavljenih izdelkih. Organ izbire, katera od meril za oddajo iz minimalnih okoljskih meril se uporabljajo za izdelek, ki se dobavlja. Merila za oddajo lahko vključujejo tudi zahteve za oddajo etičnega in socialnega pomena.

V primeru kategorije izdelkov, ki ni zajeta z določenimi minimalnimi okoljskimi merili, se lahko navede sklicevanje na akreditirane okoljske oznake ali certifikate (npr. znak EU za okolje, nacionalna shema Made Green v Italiji, program ministrstva za okolje in energetske varnost za ocenjevanje okoljskega odtisa).